

Cím:
5500 Gyomaendrőd,
Fő út 230.

Nyitvatartás:
Hétfő - Péntek: 9-17-ig
Szombat: 9-12-ig

Telefon / Fax:
+36-66/218-370

ELŐTERJESZTŐ JAVASLAT

Úri Kaszinó épülete Települési Értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

**Határ Győző Városi Könyvtár
Gyomaendrőd, Fő út 230.**

Gyomaendrőd, 2018. április 5.

Dinyáné Bánfi Ibolya
Intézményvezető

Cím:
5500 Gyomaendrőd,
Fő út 230.

Nyitvatartás:
Hétfő - Péntek: 9-17-ig
Szombat: 9-12-ig

Telefon / Fax:
+36-66/218-370

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

A javaslatot benyújtó intézményneve: Határ Győző Városi Könyvtár

Levelezési cím: 5500 Gyomaendrőd, Fő út 230.

Telefonszám: 66/218-370

E-mail cím: varosi.konyvtar@gyomaendrod.hu

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **Úri kaszinó épülete**
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása: **épített környezet**
3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: **Gyomaendrőd, Hősök út 47.**
4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

Települési Értéktár.

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A gyomai városrész egyik régi impozáns épülete a Hősök útján álló Úri Kaszinó, mely Gyoma társasági életének fontos színhelye volt.

A Gyomai Úri Kaszinó alapítási éve 1867. A kaszinót az értelmiségiek, köztisztviselők, módos polgárok látogatták. Az Úri Kaszinó tagjai elindítottak és felkaroltak számos városfejlesztő, városzépítő és jótékonykezdeményezést. 1899-től 30 éven át volt a kaszinó elnöke a szakmai és a közügyek iránt elkötelezett Kovács Lajos főpostamester, az ő nevéhez fűződik az Úri kaszinó, 1914-ben a Tisza malom, majd a villanytelep és a gőzfürdő felépítése. Az 1911-12-es években olyan eredményesen működött a kaszinó, hogy bele mertek vágni a 40 ezer koronás építkezésbe.

Az épületet Wagner József békéscsabai építőmester tervezte, az 1911-es datálású rajzokat a Békés Megyei Levéltárban őrzik. A kaszinót Lévai Lajos (1870-1948) építette. Lévai elvált férfiként Mezőtúrról költözött Gyomára. Itt ismerte meg későbbi feleségét, Pápai Rozáliát, akivel 1911-ben kötött házasságot.

Az elegáns, magasföldszintű, alápincézett, kontyolt cseréptetős, jó arányú ház. A homlokzatait kétszer 3-as osztású széles szegmenszáródású ablakok és azok keretezései díszítik. A magasan kiülő pincében nagy ablakok kerültek a lábazatra.

Az udvar felől lépcső vezetett a kaszinó fő helyiségeibe. A bálteremben tartották a nagyobb rendezvényeket, estélyeket. A kisebb teremben, a szalonban olvasgatni, beszélgetni és játszani lehetett. Az épület nagyméretű ablakai biztosították a termék természetes megvilágítását. A lépcső melletti lejárát az alagsorba vezetett, ahol a konyha, raktár és egyéb kiszolgáló helyiségek kaptak helyet.

A kaszinó életéről a korabeli lapok tudósításai és a levéltári dokumentumok tájékoztatnak. A kaszinó működését és gazdálkodását szigorú szabályokban rögzítették, a közgyűlés, a választmány és a tisztikar összehangolt munkájával működött az egyesület. A kaszinóban élénk társasági élet folyt. A hétköznapi kaszinói élet mellett kulturális programok is várták a tagokat és vendégeiket: ünnepségeket, színi előadásokat, hangversenyeket, ünnepi vacsorákat és bálakat rendeztek, jótékony célú estélyeket szerveztek. Többször fellépett a kaszinóban a Gyomai

Cím:
5500 Gyomaendrőd,
Fő út 230.

Nyitvatartás:
Hétfő - Péntek: 9-17-ig
Szombat: 9-12-ig

Telefon / Fax:
+36-66/218-370

Dalárda, a Gyomai Sport Club műkedvelő gárdája. A Kner SC több éven át itt tartotta műkedvelő előadásait és táncestélyeit. Amikor Kner Izidort 1925-ben az Országos Iparegyesület aranyérmével tüntették ki, a helyi intelligencia társas vacsorát szervezett a tiszteletére. A Gyomai Jótékony Nőegylet az Országzászló felállítási költségei javára 1935-ben és 1936-ban teaestélyeket rendezett.

Kner Judit, Kner Endre lánya mesélt arról, hogy a kaszinó udvarán vasárnaponként kuglizni gyűltek össze a férfiak, de a kedélyes beszélgetések mellett sakkozhattak és kártyázhattak is. Sokan gyermekeiket is magukkal vitték ekkor.

A kaszinónak országosan is ismert, híres vendégei is voltak. 1927-ben Békés megyei előadói körútja alkalmával Móricz Zsigmond itt tartott felolvasó estét. 1927-ben Istók János szobrának (Hősök szobra) avatási ünnepsége kapcsán a József főherceget és kíséretét, a vármegye és a város prominens személyiségeit látták itt vendégül.

Az épület a Kis Bálint Általános Iskolához tartozik.

Források:

A Gyomai Úri Kaszinó alapszabályai. BML IV.B.413.b.378/1937.

A Gyomai Kaszinó tervrajzai. BML IV.B.413..b.2479/1911.

Az Úri Kaszinó ünnepe. Gyomai Újság 1927.dec. 11. p.2.

A Gyomai Sport Egylet... Gyomai Újság 1928. szept. 30. p.4.

Hetvenéves az úri kaszinó. Gyomai Újság. 1937. nov. 27. p. 1-2.

Elek László: Móricz Zsigmond előadói körútja Békés megyében. Új Auróra 1979.2. p.19-40.

Kovács Lajos. Békésmegyei fejek. Békéscsaba, 1929. p. 444.p.

Füzesné HJ: Százéves az Úri Kaszinó épülete. Gyomaendrődi Új Újság. 2012.április 3.p. és 2012.május 5.p.

H-10 (H-5) Hősök útja 47. Iskolai tornaterem (volt Úri kaszinó) hrsz. 1591.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Az egykori Úri kaszinó épülete Gyomaendrőd egyik legszebb épülete. Kivitele, története, a település közösségi életében betöltött jelentős szerepe miatt is értékes épület. Az épület helyi védettség alatt áll.

Cím:
 5500 Gyomaendrőd,
 Fő út 230.

Nyitvatartás:
 Hétfő - Péntek: 9-17-ig
 Szombat: 9-12-ig

Telefon / Fax:
 +36-66/218-370

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

Jegyzőkönyv.

Felvételt Gyomán 1911. év... hó... n., a községi építkezést ellenőrző és véleményező bizottság által a
 Gyomaendrőd... számú belterületi építendő
 ... helyszíni szemle és megvizsgálása alkalmával.

Jelen voltak alulírottak.

Az építkezési bizottság a helyszíni tárgyalást megejtve, szabályozási térképszerű utczavonalat megállapítja.

Az építkezés által érintett szomszédok: ...
 ...

az építkezés ellen semminemű kifogást nem emelvé, az építkezési bizottság — miután az sem rendőri, tűzrendészeti, anyag vagy méret tekintetében kifogás alá nem esik és mert a fenti épület emelésével tulajdonos belterületnek 50‰-a (50 §) még nem lesz beépítve — az építkezést engedélyezni véleményezi.

A jegyzőkönyv felolvasás után aláíratott.

Kmf.

...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

Gyomaendrőd, Gyoma.

551
 1911

A Gyomaendrőd járás főszolgabírójánál Gyomaendrőd község előljáróságának a Gyomaendrőd belterületén ... lakosok építkezési ügyében tett ... sz. jelentése folytán hozta a következő

Véghatározatot:

A Gyomaendrőd községi építkezési bizottság ... lakosnak ezennel engedélyt adok arra, hogy ... sz. belterületén, a ... lakosnak ezennel engedélyt adok megártása mellett a ... építkezésén s kötelezem, hogy a községi ... alap javára ... az építkezés megkezdése előtt fizesse be.

Indokolás:

Miután a községi építkezési bizottság véleményes jelentése szerint a tervezett építkezés a vármegyei építkezési szabályrendeletnek megfelelő s az ellen a szabályszerűen megítélési érdekeltek kifogást nem tettek; emellett a tervezett építkezés az engedély megadandó volt.

A községi ... alapsa a 634/1908. bgy. számú vármegyei építkezési szabályrendelet 88. §-a értelmében köteles folyamodni ...

Erről folyamodott, továbbá Gyomaendrőd község építkezési bizottságát e véghatározattal értesítve s az építkezési bizottságot — ... kiadásával utasítom, hogy az építkezést ellenőrizze s annak befejeztével a 636/1908. bgy. számú vármegyei szabályrendelet 80. §-a szerinti járjon el.

Gyomaendrőd, 1911. ...
 ...

4 - ...
 11 - ...

Gyomaendrőd, Gyoma.

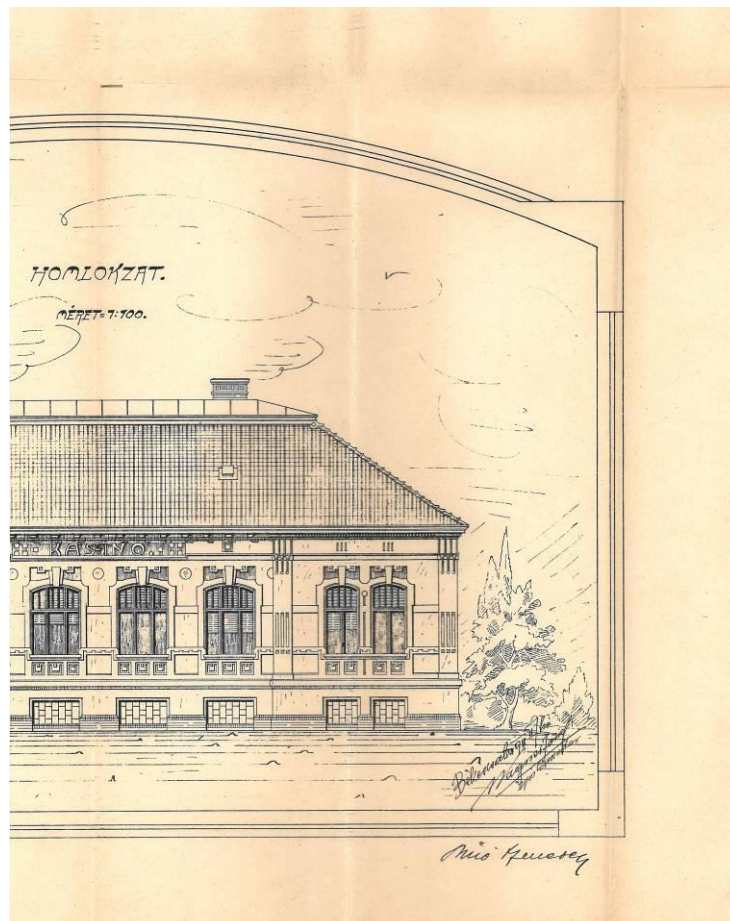
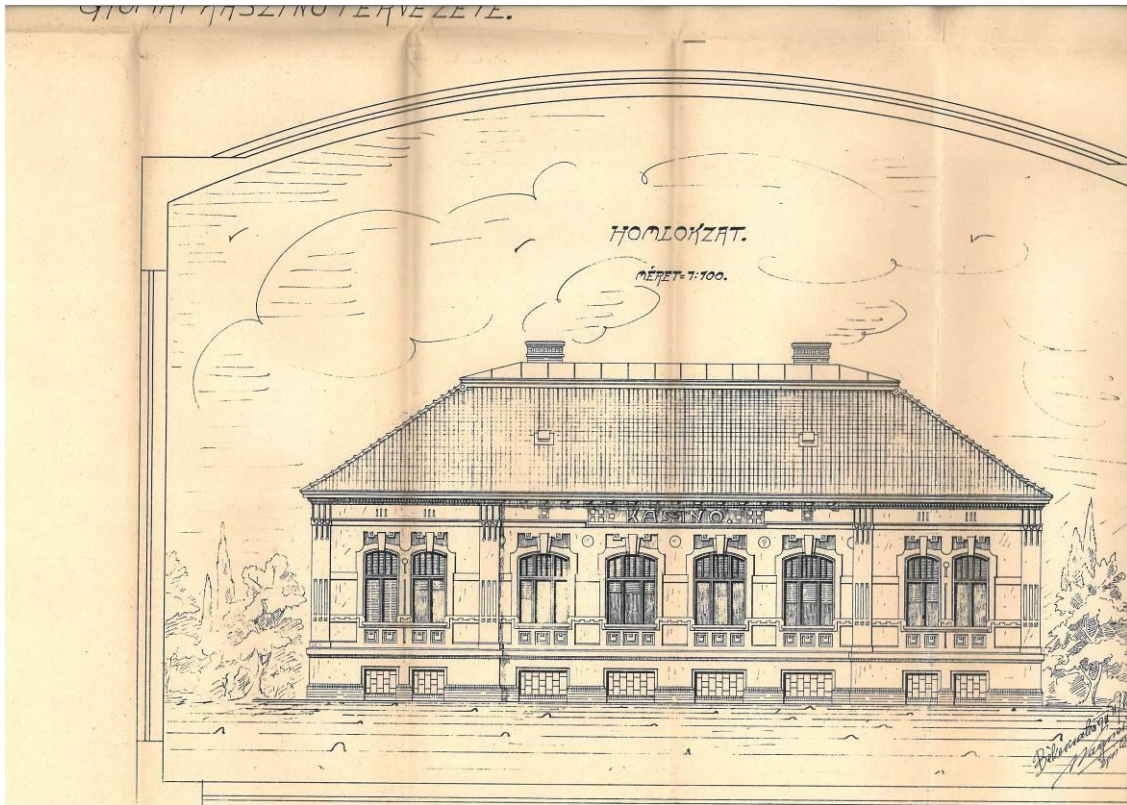
Cím:
5500 Gyomaendrőd,
Fő út 230.

Nyitvatartás:
Hétfő - Péntek: 9-17-ig
Szombat: 9-12-ig

Telefon / Fax:
+36-66/218-370

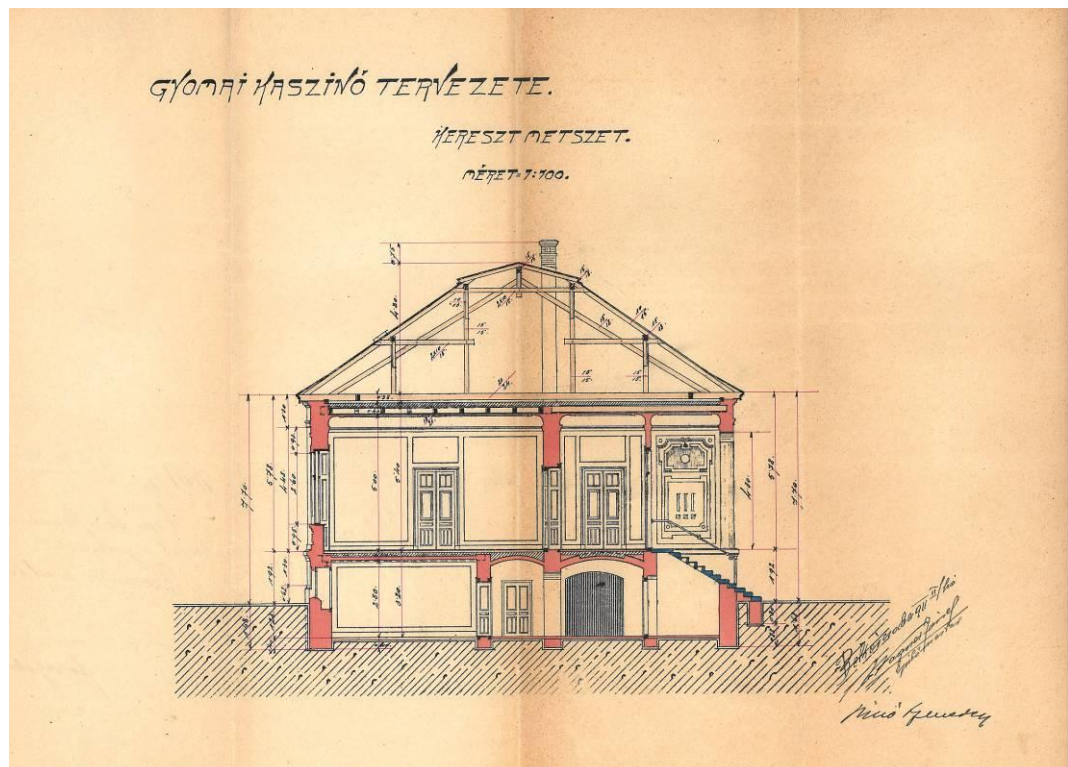
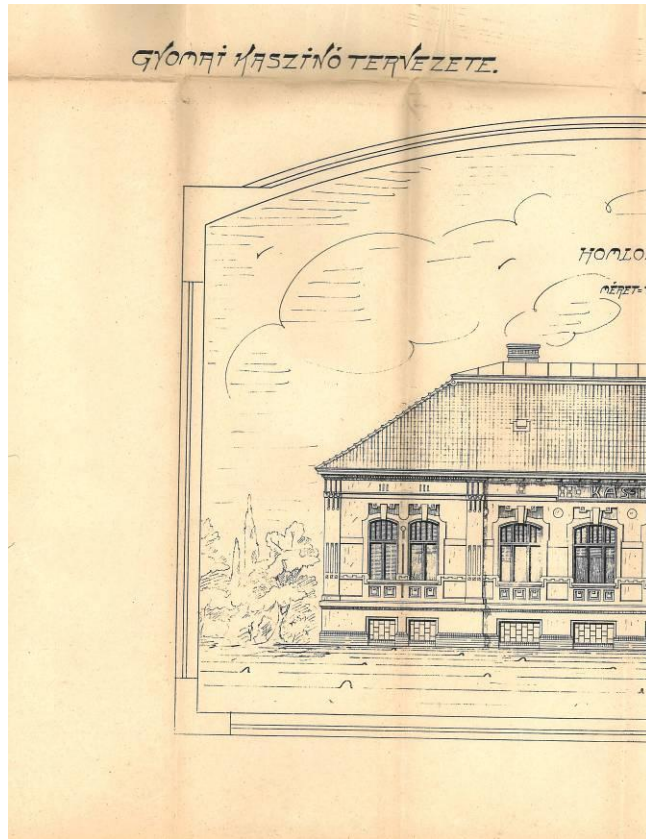
Cím:
5500 Gyomaendrőd,
Fő út 230.

Nyitvatartás:
Hétfő - Péntek: 9-17-ig
Szombat: 9-12-ig

Telefon / Fax:
+36-66/218-370

Cím:
5500 Gyomaendrőd,
Fő út 230.

Nyitvatartás:
Hétfő - Péntek: 9-17-ig
Szombat: 9-12-ig

Telefon / Fax:
+36-66/218-370

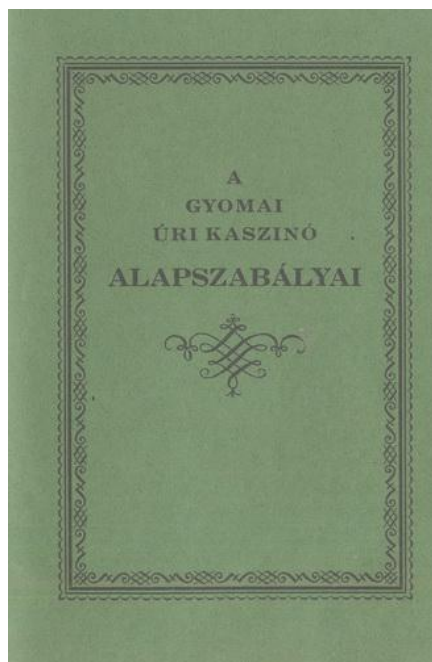
Cím:
5500 Gyomaendrőd,
Fő út 230.

Nyitvatartás:
Hétfő - Péntek: 9-17-ig
Szombat: 9-12-ig

Telefon / Fax:
+36-66/218-370

A GYOMAI ÚRI KASZINÓ
ALAPSZABÁLYAI

I. fejezet.

Általános határozmányok.

1. §. Az egyesület neve, székhelye és pecsétje.

Az egyesület neve: Gyomai Úri Kaszinó.
Székhelye: Gyoma.
Működési területe: Gyoma.
Pecsétje: Gyomai Úri Kaszinó 1867.
Hivatalos nyelve: magyar.

2. §. Az egyesület célja.

A kaszinó célja a társadalom művelt osztályának olyan érintkezési helyet nyújtani, amely társas szórakozáson kívül közhasznú, hazafias és közművelődési, denem pártpolitikai célok előmozdítására is szolgáljon.

3. §. Az egyesület tagjai.

A kaszinó tagja lehet minden feddhetetlen jellemű, művelt, önálló magyar honos férfi. A kaszinó tagjai: tiszteletbeli-, rendes-, kül-, és ideiglenes tagok.
Tiszteletbeli tag, akit a közgyűlés a választmány vonatkozó előterjesztése alapján tiszteletbeli tagságra megválaszt;

Cím:
5500 Gyomaendrőd,
Fő út 230.

Nyitvatartás:
Hétfő - Péntek: 9-17-ig
Szombat: 9-12-ig

Telefon / Fax:
+36-66/218-370

3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat.

HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT

Alulírott Dinyáné Bánfi Ibolya a Határ Győző Városi Könyvtár nevében eljárva hozzájárulok, hogy az intézmény által készített anyagot, képeket a Gyomaendrődi Települési Értéktár Bizottság felhasználja, nyilvánosságra hozza.

Gyomaendrőd, 2018. április 5.

Dinyáné Bánfi Ibolya
Intézményvezető